

Слатвінський Максим Анатолійович, канд. екон. наук, доцент

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, Україна

МОНІТОРИНГ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ СФЕРІ

Взаємообумовлений зв'язок інвестиційних процесів в межах національної економіки, значне охоплення ними економічної системи зумовлює доцільність їх розгляду з позицій економічної безпеки і визначення можливостей та пріоритетів забезпечення безпеки інвестиційних процесів в межах національної економіки, розробку відповідних показників і механізмів їх досягнення. Зазначене потребує об'єктивного і всебічного моніторингу економіки з використанням індикаторів економічної безпеки, який передбачає, насамперед, фактичне відстеження, аналіз і прогнозування найважливіших груп економічних показників, а також реалізацію спеціально розроблених механізмів протидії загрозам безпеки і досягнення стабільного стану економіки.

Оптимальним є використання окремих груп показників, які характеризують стан і динаміку різних рівнів економічної системи, що дозволяє вибудувати комплексну різнорівневу систему забезпечення економічної безпеки. Одночасно можна погодитися з думкою Тимошенко О. В. [2] про те, що «важливим завданням є встановлення достатнього для аналізу переліку індикаторів і визначення інтегрального показника, прийнятого для характеристики динаміки рівня економічної безпеки у порівнянні з її пороговими значеннями».

Разом з тим, необхідне формування інтегрального показника для потреб забезпечення окремого виду економічної безпеки та обґрунтування критеріїв відбору окремих показників і встановлення їх граничних значень. Доопрацювання також потребують офіційні методики розрахунку рівня економічної безпеки через досить складний механізм їх використання.

На основі розгляду існуючих варіантів систематизації показників економічної безпеки виникає можливість виділити основні критерії, на підставі яких буде проводитись її оцінювання в інвестиційній сфері.

Базовим критерієм має виступати глибина періоду оцінювання (коротко-, середньо- і довгостроковий періоди), оскільки від цього залежить склад та структура ризиків та загроз економічної безпеки, а також ступінь їх прояву. Так, інвестиційна активність коливається в різні періоди часу, впливаючи серед іншого на циклічність розвитку економіки та проявляючись у динаміці інвестиційного ринку (підйомі, піку, послабленні та спаді), через що оцінювання має часові межі.

Окремими критеріями мають також виступати потенціал розвитку інвестиційної сфери, сприятливість бізнес-середовища (інвестиційний клімат), стійкість та незалежність інвестиційних процесів, їх ефективність, а також інноваційний розвиток.

Економічну безпеку в інвестиційній сфері оцінити можна, базуючись на Методиці розрахунку рівня економічної безпеки [1] та з використанням блоків показників (табл.:

- показників інвестиційного потенціалу;
- показників інвестиційного клімату;

- показників інвестиційної активності;
- показників інноваційного розвитку.

Сформована система показників стану економічної безпеки в інвестиційній сфері національної економіки, яка відображає стан інвестиційних процесів на всіх стадіях руху інвестицій, покликана відобразити її ключові характеристики в динаміці – стабільність, стійкість, незалежність, а також стати основою розробки поточних та перспективних заходів інвестиційної політики, спрямованої на забезпечення економічної безпеки національної економіки.

Таблиця

Система показників економічної безпеки в інвестиційній сфері

Блоки показників	Показники
Інвестиційний потенціал	Національне багатство. Національні заощадження. Використання інвестиційного потенціалу. Інвестиційний ризик.
Інвестиційний клімат	Основні макроекономічні показники. Політична ситуація. Соціально-демографічна ситуація. Стан інфраструктури. Забезпеченість ресурсами. Монетарна політика. Рівень фінансування економіки. Правове забезпечення інвестиційної діяльності. Участь держави в економіці.
Інвестиційна активність	Динаміка капітальних інвестицій. Технологічна структура. Відтворювальна структура. Галузева структура. Структура за джерелами фінансування. Структура за видами власності.
Інноваційний розвиток	Кількість створених та використаних нових технологій. Частка реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої продукції. Питома вага фінансування наукових та науково-технічних робіт у обсязі сукупних витрат. Питома вага фінансування інноваційної діяльності в промисловості у обсязі всіх витрат. Частка інноваційно активних підприємств в промисловості.

При аналізі реальних та потенційних загроз економічній безпеці України існує потреба у створенні механізму, що забезпечує своєчасне розпізнавання і необхідну реакцію на потенційні загрози. Система забезпечення економічної безпеки представлена на рисунку.

Можливість забезпечення економічної безпеки зумовлена здатністю суб'єкта, що управляє нею, мати і концентрувати на ці цілі необхідні людські, фінансові, інформаційні та політичні ресурси, за допомогою яких створюється цілісна система захисту економічних інтересів суспільства. Ступінь економічної безпеки, яку зможе забезпечити держава, а отже, і ступінь свободи економічного підприємництва будуть залежати від досконалості використовуваного інструментарію, насамперед при виробленні економічної політики і її втіленні в життя, при створенні відповідних інститутів, а також від волі і вміння (кваліфікації) персоналу – як залученого до здійснення цих заходів, так і того, який відповідає за успіх повсякденної діяльності в сфері економічної безпеки.

Мобілізуючим моментом для успішного здійснення цієї діяльності повинні служити чітко визначені національні інтереси в галузі економіки, які отримують еквівалентне політичне і фінансове відображення в системі заходів безпеки.

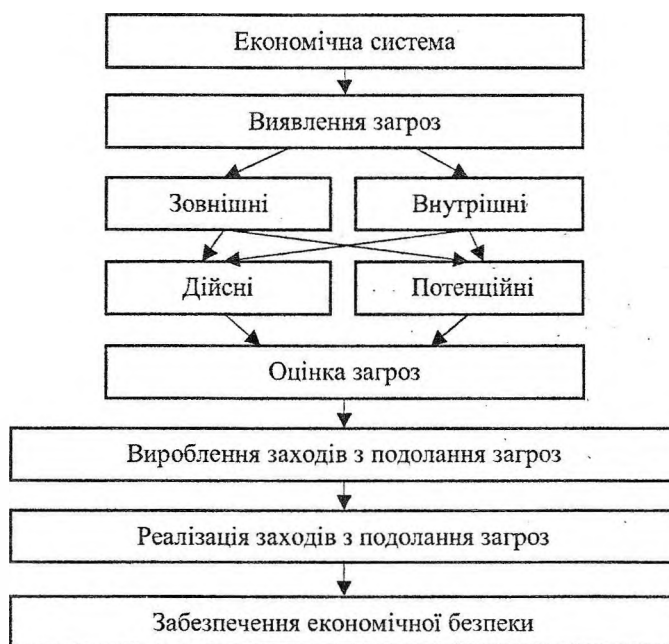

Рис. Система забезпечення економічної безпеки

Організаційно державна мережа моніторингу економічної безпеки повинна включати:

– на державному рівні – управління економічної безпекою при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі;

– на регіональному рівні – центри економічної безпеки, що координуються РНБОУ.

Періодичність роботи з діагностики економічної безпеки:

– кожні 5 років – розробка концепції економічної безпеки (на перспективу 10-15 років);

– кожні 5 років (з уточненням через 2-3 роки) – розробка програми економічної безпеки (на перспективу 5-10 років);

щороку – діагностика ситуаційного стану і рівнів економічної безпеки.

Пропонуються наступні напрямки діяльності законодавчої та виконавчої влади для забезпечення економічної безпеки:

– виявлення і моніторинг факторів, що впливають на сталий розвиток країни;

– формування економічної політики та інституційні перетворення в рамках державної стратегії економічної безпеки;

– реструктуризація економіки з переважним розвитком найбільш прибуткових і перспективних галузей, які мають довгострокові соціально-економічні переваги;

– реанімація або активізація власних джерел розвитку.

У той же час сама держава (центр) повинно безпосередньо брати участь в підвищенні економічної безпеки підприємств, регіонів за допомогою державної підтримки програм регіонального розвитку, розміщення державних замовлень на поставку продукції для загальнодержавних потреб, участі у великих регіональних інвестиційних проєктах, створення сприятливого інвестиційного клімату.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Мінекономрозвитку України № 1227 від 29.10.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME131588.html

2. Тимошенко О. В. Методичні підходи до оцінювання економічної безпеки держави / О. В. Тимошенко // Бізнес-інформ. – 2014. – № 6. – С. 32–37.